

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
кафедра психіатрії, наркології та медичної психології

«УЗГОДЖЕНО»

Гарант освітньо-професійної
програми «Медична психологія»
_____ Рустам ІСАКОВ

“ _____ ” _____ 2025 року

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова вченої ради медичного
факультету № 1
_____ Дмитро КАРАМИШЕВ

Протокол від _____ 2025 №__

СИЛАБУС

Психоосвіта

(назва навчальної дисципліни)

Вибіркова дисципліна

(дисципліна нормативна/вибіркова)

рівень вищої освіти

другий (магістерський) рівень вищої
освіти

галузь знань

22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність

225 «Медична психологія»

кваліфікація освітня

магістр медичної психології

кваліфікація професійна

лікар-психолог

освітньо-професійна програма

«Медична психологія»

форма навчання

Денна

курс та семестр вивчення навчальної

III курс, 6 семестр

дисципліни

УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри психіатрії,
наркології та медичної психології

Зав. кафедри _____ Андрій Скрипніков

Протокол від

Полтава – 2025 рік

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	д.мед.н., професор Скрипніков А.М. д.мед.н., професор Ісаков Р.І. д.мед.н., професор Герасименко Л.О. к.мед.н., доцент Рудь В.О. к.мед.н., асистент Казаков О.А.
Профайл викладача (викладачів)	https://psychiatry.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	+380532648160 +380672565038
E-mail:	psychiatry@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://psychiatry.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 3 / 90, із них:

Практичні (семінари) (год.) – 30

Самостійна робота (год). – 60

Вид контролю Залік

Політика навчальної дисципліни

При організації освітнього процесу викладачі та студенти діють відповідно до нормативних документів України та Полтавського державного медичного університету, зокрема, Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-documenti>).

Полтавський державний медичний університет є самостійним, незалежним і відповідальним вищим навчальним закладом у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору та розстановки кадрів у межах, установлених Законом України «Про вищу освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1382613528661298#Text>).

Навчальна дисципліна «Психоосвіта» є вибірковою, відповідно до Положення про порядок формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачами освіти ПДМУ.

Вивчення навчальної дисципліни в практиці лікаря-психолога потребує: підготовки до практичних занять; виконання самостійної роботи відповідно до силабусу навчальної дисципліни; опрацювання рекомендованої базової, допоміжної літератури, інформаційних ресурсів.

Підготовка та участь у практичних заняттях передбачає: ознайомлення з силабусом навчальної дисципліни та тематичними планами практичних занять; вивчення теоретичного матеріалу; виконання завдань, запропонованих для самостійного опрацювання.

Результатом підготовки до заняття має бути набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок щодо культурних аспектів роботи лікаря-психолога. Відповідь студента має демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності студентів включають поточний та підсумковий контроль знань, умінь і навичок відповідно до Положення про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYUkpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf).

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи діагностики, спрямованої на застосування знань; визначеності критеріїв оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю. Викладач обов'язково оцінює успішність кожного студента на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з використанням критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни, розроблених з урахуванням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань студентів. Підсумковий контроль знань здійснюється після вивчення програми модуля з дисципліни і проводиться на останньому занятті модуля.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати честь і гідність інших осіб; відповідально ставитись до своїх обов'язків, вчасно та добросовісно виконувати завдання, передбачені навчальними програмами та планами, освітньо-науковими програмами.

Здобувачі вищої освіти повинні бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами (пропущені заняття повинні бути відпрацьовані відповідно до Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/Tw1ZR7sjAmDI8i0uE6kRX5q2F80J6AiwtZ2dvVlQ.pdf)).

Здобувачі вищої освіти повинні ефективно використовувати час навчальних занять для досягнення освітніх цілей; під час контрольних заходів не використовувати джерела інформації (усні (підказки), письмові (роботи інших осіб), друковані (книги, методичні посібники), електронні (телефони, планшети), заборонені викладачем, відповідно до Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та співробітників Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/n_process_vimo/docs_links/V7NzyqhQzHq53eACy2HYlG1IeuxV42DvO1Eq9tPA.pdf)).

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчально-академічної етики та графіка навчального процесу; бути витриманим, уважним. Заохочення можуть застосовуватися до здобувачів вищої освіти, які сумлінно виконують перераховані вимоги, а стягнення до тих, хто систематично порушують їх, відповідно до

Положення про матеріальне заохочування за успіхи у навчанні студентів Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/app/public/department-npr/docs_links/RmhZx0Lx1V0c6zZkg1mCkcW6omo3enMM4uB6C5bT.pdf).

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Зміст дисципліни «Психоосвіта» охоплює коло питань щодо формування знань і навичок студентів відносно психоосвіти. У процесі її вивчення розглядаються основні закономірності та особливості розвитку психоаналізу в аспекті його впливу на цивілізаційні культурні процеси. Аналізується вплив відповідних знань на поведінку лікаря-психолога у рамках його практичної діяльності, що є основою для формування світогляду і практичних навичок майбутніх лікарів. У ході вивчення даної дисципліни у студентів формуються навички адаптації психоаналітичних знань і методів до медико-психологічної практичної діяльності.

Опанування курсу дає можливість студентам формувати професійну компетентність у сфері підготовки та кваліфікованого проведення всіх видів психологічної допомоги: діагностики, консультування та корекції клієнтів, що мають різний спектр психологічних проблем. Ознайомлення з широким спектром психологічного впливу дасть можливість свідомо й функціонально впроваджувати у вітчизняну психологічну практику ефективні методи допомоги клієнтам. Знання, здобуті при вивченні курсу є підґрунтям для подальшої поглибленої фахової спеціалізації практичних лікарів-психологів.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки)

Пререквізити:

- світова історія (знати історичні етапи розвитку людства);
- фізіологія (знати фізіологічні процеси функціонування ЦНС);
- філософія (знати епістемологічні тенденції на різних історичних етапах);
- загальна психологія (знати психологічні процеси, які лежать в основі формування свідомості, особистості та світогляду);
- анатомія (знати анатомічну будову ЦНС).

Постреквізити:

Навчальна дисципліна «Психоосвіта» закладає основи вивчення студентами медичної психології, психіатрії та спеціалізованих психологічних дисциплін.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

– метою вивчення навчальної дисципліни є підвищення рівня теоретичних знань та практичних навичок студентів у сфері психологічних компетенцій. Опанування основ психоосвіти дає можливість студентам свідомо і більш функціонально впроваджувати у медичну практику ефективні методи допомоги пацієнтам.

– основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомити з тенденціями та напрямками розвитку психоосвіти; надати знання з теорії та практики сучасних психоосвітніх технік; висвітлити показання і обмеження для здійснення

психоосвітніх заходів для вирішення проблемних ситуацій ментальної сфери; укріплювати позитивну професійну мотивацію, сформувати уміння застосовувати окремі методи та методики психоосвіти при наданні соціально-психологічної допомоги особистості у ситуаціях, пов'язаних із психічними розладами та станами дезадаптації; сприяти розвитку у студентів уміння застосовувати психоосвітні знання при організації власної поведінки в культурному аспекті.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна (інтегральна, загальні, спеціальні)

Згідно з вимогами стандарту навчальна дисципліна забезпечує набуття студентами

компетентностей:

- інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Медична психологія» у професійній діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

- загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.
4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
5. Здатність спілкуватися англійською мовою. Здатність використовувати міжнародні греко-латинські терміни, скорочення і кліше у фаховому усному й писемному мовленні.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
9. Здатність працювати в команді.
10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
11. Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.
12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку й ведення здорового способу життя.

- спеціальні (фахові, предметні):

1. Спроможність до проєктування процесу надання психоосвітньої допомоги для гармонізації психічних процесів : визначати підходи, план, види та принципи психоосвіти у конфліктних ситуаціях.

2. Спроможність визначати оптимальні стратегії психоосвіти.
3. Спроможність визначати тактику ведення конфліктних ситуацій з точки зору психоосвіти.
4. Спроможність моделювати і профілювати дисгармонійні психосоматичні та емоційно-поведінкові реакції через застосування психоосвіти.
5. Спроможність до організації і проведення психоосвітніх просвітницьких та тренінгових заходів для спеціалістів та волонтерів.

Результати навчання для навчальної дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати:

1. Загальну характеристику методу психоосвіти;
2. Принципи та напрямки застосування психоосвіти;
3. Психоосвіту як передумову гармонійних міжособистісних стосунків;
4. Психоосвітні техніки в основі комунікаційної компетентності.

вміти:

1. Виділяти й ідентифікувати провідні фактори, що відіграють роль у формуванні психопатологічних механізмів реагування, як мішеней для психоосвіти.
2. Збирати інформацію про фактори розвитку психосоматичних захворювань з метою психоосвіти.
3. Застосовувати навички психоосвіти для корекції психосоціальної дезадаптації.
4. Визначати тактику психоосвіти із використанням знань про психологічні аспекти інтрапсихічних конфліктів.
5. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.
6. Керуватись знаннями про основи психоосвіти у своїй фаховій діяльності.

Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№ п/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Принципи і методи психоосвіти.	2
2.	Поняття про психічне здоров'я і психічні розлади.	2
3.	Принципи комунікації у сфері охорони психічного здоров'я.	2
4.	Психоосвіта і повідомлення психіатричного діагнозу.	2
5.	Роль психоосвіти для зниження стресового навантаження.	2
6.	Роль психоосвіти у профілактиці соціальної стигми.	2
7.	Психоосвіта людей із шизофренією і їх соціального оточення.	2
8.	Психоосвіта людей із деменцією та членів їх сімей.	2
9.	Психоосвіта людей із психосоматичними розладами.	2
10.	Психоосвіта при хімічних та нехімічних залежностях.	2
11.	Психоосвіта комбатантів і членів їх сімей.	2
12.	Психоосвіта людей із стрес-асоційованими розладами та їх соціального оточення.	2
13.	Психоосвіта людей із афективними розладами та їх соціального	2

	оточення.	
14.	Психоосвіта людей із розладами особистості та їх соціального оточення.	2
15.	Психоосвіта людей із суїцидальними тенденціями та їх соціального оточення.	2
Усього		30

Самостійна робота

№п/п	Тема	Кількість годин
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	60
Усього		60

Індивідуальні завдання

Виконання індивідуального завдання передбачає підготовку повідомлення або написання реферату на основі опрацювання першоджерел на одну із запропонованих тем:

1. Наукові основи психоосвіти.
2. Сучасні тенденції психоосвіти.
3. Психоосвіта у практиці сімейного лікаря.
4. Психоосвіта у педіатрії.
5. Психоосвіта у хірургічній практиці.
6. Психоосвіта у стоматології.
7. Психоосвіта в акушерстві і гінекології.
8. Психоосвіта у психіатрії.
9. Психоосвіта у практиці медичного психолога.
10. Психоосвіта у геріатричній практиці.
11. Психоосвіта у наркології.
12. Психоосвіта тимчасово переміщених осіб.
13. Психоосвіта ветеранів бойових дій.
14. Психоосвіта у сімейному консультуванні.
15. Психоосвіта для осіб, які переживають горювання.
16. Психоосвіта у ситуації тривалої сімейної сепарації.
17. Психоосвіта у практиці інфекціоніста.
18. Психоосвіта доглядачів.
19. Психоосвіта у людей із стрес-асоційованими розладами.
20. Психоосвіта людей із деменцією.
21. Психоосвіта у контексті профілактики професійного вигорання.
22. Психоосвіта і стигма.
23. Психоосвіта при сексуальних дисфункціях.
24. Психоосвіта при нехімічних залежностях.
25. Психоосвіта при хімічних залежностях.
26. Психоосвіта соціального оточення людей із залежністю.
27. Психоосвіта вагітних.
28. Психоосвіта соціального оточення людей із шизофренією.
29. Психоосвіта волонтерів і людей обслуговуючих професій.

30. Помилки при застосуванні психоосвіти.

Перелік питань, який повинен засвоїти студент при вивченні навчальної дисципліни

1. Сфери застосування психоосвіти.
2. Техніки психоосвіти.
3. Принципи психоосвіти.
4. Етика психоосвітньої роботи.
5. Планування психоосвітньої бесіди.
6. Ілюстративні матеріали у психоосвіті.
7. Психоосвіта у психотерапевтичному процесі.
8. Трансфер і контртрансфер у психоосвіті.
9. Індивідуальні підходи у психоосвіті.
10. Психоосвіта у терапії кризових станів.
11. Психоосвіта і фармакотерапія.
12. Психоосвіта на етапі реабілітації.
13. Нейробіологія у психоосвіті.
14. Психоаналіз як компонент психоосвіти.
15. Психоосвіта і розлади сну.
16. Психоосвіта і розлади аутичного спектру.
18. Психоосвіта людей із деменцією.
19. Психоосвіта доглядачів за людьми із деменцією.
20. Психоосвіта у людей із депресією.
21. Психоосвіта у людей із тривожними розладами.
22. Психоосвіта у людей із суїцидальними тенденціями.
23. Психоосвіта для учасників бойових дій.
24. Психоосвіта при розладах харчової поведінки.
25. Психоосвіта при розладах аутичного спектру.
26. Психоосвіта при синдромі дефіциту уваги і гіперактивності у дітей.
27. Групова психоосвіта.
28. Психоосвіта при ПТСР.
29. Психоосвіта для жертв сексуального насильства.
30. Психоосвіта для жертв тортур.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни є залік.

Залік з дисципліни «Психоосвіта» – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів поточного навчання відповідно програми з дисципліни і не передбачає окремого навчального заняття для приймання заліку. На останньому тематичному навчальному занятті після закінчення обговорення теми заняття викладач навчальної групи оголошує суму балів студента за результатами поточного контролю і за виконання індивідуального завдання.

Оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності у балах, що виставляються на кожному практичному занятті за відповідною темою і кількістю балів за виконання індивідуального завдання.

Результати складання заліків оцінюються за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

Студент отримує оцінку «зараховано», якщо він виконав усі види робіт, передбачених навчальною програмою з дисципліни, відвідав усі лекції та семінарські заняття, визначені тематичними планами, а за наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював, набрав загальну кількість балів не менш як 122. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент з дисципліни за поточну навчальну діяльність і виконання індивідуального завдання – 200 балів.

Самостійну роботу студентів оцінюють під час поточного контролю на практичному занятті.

Система поточного та підсумкового контролю

Викладач обов'язково оцінює успішність кожного студента на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з використанням затверджених цикловою методичною комісією критеріїв оцінювання, розроблених з урахуванням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань студентів.

Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи студента як під час підготовки до заняття, так і під час заняття) за критеріями, які доводяться до відома студентів на початку вивчення дисципліни.

Конвертація поточної оцінки, виставленої за традиційною 4-бальною шкалою, в багатобальну на кожному занятті не проводиться.

Форми оцінювання поточної навчальної діяльності стандартизовані і включають контроль теоретичної та практичної підготовки.

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою у багатобальну (максимум 200 балів) проводиться лише після поточного заняття, яке передуює підсумковому модульному контролю. Конвертація проводиться за таким алгоритмом:

а) підраховується середня оцінка студента за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять, що належать до цього модулю (з точністю до сотих балу);

б) для одержання конвертованої багатобальної сумарної оцінки поточної успішності за модуль середня оцінка, отримана за традиційною 4-бальною шкалою, помножується на коефіцієнт. Винятком є випадок, коли середня за традиційною 4-бальною шкалою оцінка становить 2 бали. У цьому разі студент отримує 0 балів за багатобальною шкалою;

в) середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність під час вивчення навчальної дисципліни складає 200 балів.

Мінімальна кількість балів за навчальну дисципліну, яку повинен набрати студент при його вивченні для отримання оцінки «зараховано» складає 122 бали.

Оцінювання індивідуальних завдань студента

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Оцінювання самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Методи навчання

У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання:

- за джерелом інформації та формування умінь і навичок: вербальні, наочні та практичні.
- в залежності від основних дидактичних завдань: отримання нових знань, формування вмінь та навичок, перевірки й оцінки знань, а також
- усне обговорення питань теми із залученням більшої частини студентів групи;
- бліц-опитування;
- дискусії з проблемних ситуацій;
- реферативні виступи;
- тестування в письмовій формі;
- виконання письмових завдань тощо.

Результат самостійної позааудиторної роботи студента відтворюється у формі представлення стендових доповідей або захисту реферативних робіт.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

Кількість балів за дисципліну розглядається як сумарний бал, що включає поточну успішність, додаткові бали за виконання індивідуальної роботи.

Методи контролю: усний, письмовий, програмований контроль.

Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Основи психоаналізу».
2. Плани практичних занять з дисципліни.
3. Завдання для самостійної роботи студентів.
4. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття та на занятті.
5. Методичні рекомендації для викладачів.
6. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь студентів.
7. Тестові завдання з дисципліни II рівня.
8. Ситуаційні задачі з дисципліни II рівня.
9. Ілюстративні матеріали.

Рекомендована література

Базова:

1. Керівництво mhGAP для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих

2. Герасименко Л.О. Психогенні психічні розлади / Л. О. Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков // навч.-метод. посіб. – К.: ВСВ «Медицина», 2021. – 208 с.
3. Герасименко Л.О. Реакція на важкий стрес та розлади адаптації: навчальний посібник / Л.О. Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков – К.: ВСВ «Медицина», 2023. 120 с.
4. Гершанов О. Основи роботи з травмою. за підтримки Ради Європи у межах проекту «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень», 2014. 26 с.
5. Ісаков Р.І. Психосоматична патологія / Р.І. Ісаков – К.: ВСВ «Медицина», 2023. 167 с.
6. Скрипніков А.М. Ментальне здоров'я населення Полтавської області: колективна монографія / за ред. А. М. Скрипнікова, Л. О. Герасименко. – Полтава : ПП «Астроя», 2023. – 190 с.
7. Чабан О.С. Медична психологія. Еталони практичних навичок / О.С. Чабан, О.О. Хаустова, В.Ю. Омелянович // «Магнолія 2023», 2023. 360 с.

Допоміжна:

1. Кожина Г. М. Психосвітня програма в реабілітації чоловіків, хворих на епілепсію / Г. М. Кожина, О. В. Полякова, М. В. Маркова // Український журнал «Мужское здоровье, гендерная и психосоматическая медицина». – 2015. – Т. 1–2 (02). – С. 30–36
2. Beck A., Freeman A., Davis D. Cognitive therapy for personality disorders. – NY: Guilford Press, 2004.
3. Kozchina G.M., Polyakova O.V., Markova M.V. Psichoosvitnya programa v rehabilitatsii cholovikiv chvorych na epilepsiyu [The psychoeducation programme of rehabilitation of men patients with epilepsiya]. Ukrainskiy zchurnal Muzchskoe zdorovye, gendernaya i psychosomaticheskaya meditsina, 2015, vol.1-2(02), pp. 30-36
4. Мушкевич М. І. Основи психотерапії : навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 420 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/153588416.pdf> \
5. Карпенко Є. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. – Дрогобич : Посвіт, 2015. – с <http://surl.li/kpkis>
6. Медична психологія [Текст]: підручник для студ. мед. вищ. навч. закл. Т1.: Загальна медична психологія / за ред Г.Я. Пилягіної [Пилягіна Г.Я., Хаустова О.О., Чабан О.С., Аймедов К.В., Асеева Ю.О.]. - Вінниця: Нова Книга, 2020. - 288 с.
7. Alipour F., Ahmadi, S. Social support and posttraumatic stress disorder (PTSD) in earthquake survivors: A systematic review. Social Work in Mental Health. 2020. Vol. 18(5). P. 501–514.
8. Maruta N.A. Psychological factors and consequences of psychosocial stress during the pandemic / N.A. Maruta, M.V. Markova, H.M. Kozhyna, T.A. Aliieva, L.M. Yuryeva, T.B. Abdryakhimova, N.G. Pshuk, A.M. Skrypnikov // Wiadomości Lekarskie. 2021. № LXXIV, № 9 (1). P. 2175–2181.

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (www.nbuv.gov.ua);
2. www.psylib.kiev.ua – он-лайн бібліотека
3. https://pidruchniki.com/11510225/psihologiya/literatura_psihoterapiya - Навчальні матеріали онлайн.
4. Бібліотека Гумер. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/istrp/index.php
5. Фонд «Демократичні ініціативи» // Веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/ua/>
6. Українське демократичне коло [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://polityka.in.ua/info/404.htm>
7. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiis.com.ua/ua/news/view-86.html>

Розробник (розробники): д.мед.н, професор закладу вищої освіти Андрій Скрипніков, д.мед.н., професор закладу вищої освіти Рустам Ісаков, д.мед.н., професор закладу вищої освіти Лариса Герасименко